



Határozatok Tára

MICHAL BOBEK
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2016. szeptember 8.¹

C-454/15. sz. ügy

**Jürgen Webb-Sämann
kontra**

Christopher Seagon (a Baumarkt Praktiker DIY GmbH vagyondelügyelőjeként eljárva)

(a Hessisches Landesarbeitsgericht [hesseni tartományi munkaügyi bíróság, Németország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Szociálpolitika — 2008/94 irányelv — A munkavállalók védelme a munkáltató fizetéseképtelensége esetén — Szociális biztonsággal kapcsolatos rendelkezések — Hatály — A munkavállalók kiegészítő nyugdíjrendszer alapján már megszerzett vagy jövőbeni jogosultságai védelméhez szükséges intézkedések biztosítására vonatkozó tagállami kötelezettség”

I – Bevezetés

1. J. Webb-Sämann (a felperes) részmunkaidőben dolgozott a Praktiker DIY GmbH-nál (a továbbiakban: adós társaság), illetve annak jogelődjeinél. A munkáltató a felperes fizetéséből bizonyos pénzeszegeket levont nyugdíjjárulék címén. 2013 októberében fizetéseképtelenségi eljárás indult az adós társasággal szemben. Kiderült, hogy a 2013 januárjától szeptemberéig tartó időszakra az adós társaság nem fizetett nyugdíjjárulékot a vonatkozó nyugdíjalapba.

2. A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem azt a kérdést veti fel, hogy amennyiben a munkáltató fizetéseképtelenné válik, a 2008/94/EK irányelv² 8. cikke megköveteli-e, hogy a munkáltató által a munkavállaló fizetéséből kiegészítő nyugdíjalapba való befizetés céljából levont, azonban a munkáltató által az elkülönített számlára ténylegesen be nem fizetett pénzeszegeket a fizetéseképtelenségi eljárástól el kell határolni és abból ki kell zárni.

¹ — Eredeti nyelv: angol.

² — A munkáltató fizetéseképtelensége esetén a munkavállalók védelméről szóló, 2008. október 22-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2008. L 283., 36. o.)

II – Jogi háttér

A – Az uniós jog

1. A 2008/94 irányelv

3. A 2008/94 irányelv (3) preambulumbekzdése kimondja, hogy „[m]unkáltató fizetésképtelensége esetén szükséges a munkavállalók védelméről rendelkezni és számukra egy minimális szintű védelmet biztosítani, különösen a fennálló követelések kifizetésének biztosítása érdekében, mindeközben figyelembe véve a Közösségen belüli kiegyensúlyozott gazdasági és szociális fejlődés szükségességét. E célból a tagállamok kötelesek egy olyan intézetet létrehozni, amely szavatolja az érintett munkavállalók fennálló követeléseinek teljesítését.”

4. Az 1. cikk meghatározza az irányelv hatályát, miszerint az irányelvet „a munkaszerződésből vagy munkaviszonyból származó [...] fizetésképtelen munkáltatókkal szembeni munkavállalói követelések esetén kell alkalmazni”.

5. Az irányelv 3–5. cikke „A garanciaintézetekre vonatkozó előírások” címet viselő II. fejezetben található. Az irányelv 3. cikke előírja, hogy a tagállamok garanciaintézeteket hozzanak létre „a munkavállalók munkaszerződésből vagy munkaviszonyokból származó, fennálló követeléseinek” kielégítésére. Az irányelv 5. cikkének a) pontja alapján ezen intézetek vagyona a munkáltató működő tőkéjétől elkülönül, és úgy kell kezelni, hogy a fizetésképtelenség miatt folytatott eljárásban ne legyen hozzáférhető.

6. A 4. cikk kimondja, hogy a tagállamok korlátozhatják a garanciaintézeteknek a munkavállalók fennálló követeléseire iránti felelősségét. A tagállamok ezt úgy tehetik meg, hogy meghatározzák annak az időszaknak a hosszát, amely alatt a garanciaintézet köteles kifizetni a fennálló követeléseket. A 4. cikk ezután alsó határt állapít meg a garanciaintézetek felelősségének korlátozására.

7. A 6–8. cikk alkotja az irányelv III. fejezetét, amely a szociális biztonságra vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza. A 6. cikk megadja a lehetőséget a tagállamok számára, hogy kikössék, hogy „[a garanciaintézetek kötelezettségeivel kapcsolatos rendelkezések] nem [vonatkoznak] azokra a munkavállalói hozzájárulásokra, amelyek a törvényileg előírt nemzeti szociális biztonsági rendszerek, vagy a törvényileg előírt nemzeti szociális biztonsági rendszereken kívüli, foglalkoztatási vagy foglalkoztatás-közi [helyesen: szakmai vagy szakma-közi] kiegészítő nyugdíjrendszerek alapján esedékesek”.

8. A 8. cikk szerint a „tagállamok biztosítják, hogy a törvényileg előírt nemzeti szociális biztonsági rendszereken kívüli, foglalkoztatási és foglalkoztatásközi [helyesen: szakmai vagy szakma-közi] kiegészítő ellátórendszerek előírásai szerinti, az öregkori ellátásra [helyesen: öregségi ellátásra] vonatkozó, beleértve a túlélő hozzátartozók ellátását is, a már megszerzett vagy jövőbeli jogosultságaik tekintetében megteszik a szükséges intézkedéseket a munkavállalók és az olyan személyek érdekeinek védelmében, akik a munkáltató fizetésképtelenségének kezdetekor már kiléptek a munkáltató vállalkozásából vagy üzeméből”.

2. A 2003/41/EK irányelv

9. A 2003/41 irányelv³ (9) preambulumbekzdése szerint „a tagállamok maradnak teljes mértékben felelősek nyugdíjrendszereik megszervezéséért”. A (18) preambulumbekzdés elismeri, hogy „[a] támogató vállalkozás csődje esetén a tag azzal a kockázattal kerül szembe, hogy a munkahelyét és a megszerzett nyugdíjjogosultságát is elveszíti. Ez teszi szükségessé annak biztosítását, hogy a vállalkozás és az intézmény egyértelműen elkülönüljön, valamint hogy a tagok védelme érdekében megállapítsák a prudenciális normák minimumát.”

10. A 8. cikk rendelkezése szerint valamennyi tagállam biztosítja, hogy „a támogató vállalkozás és a foglalkoztatói nyugellátást szolgáltató intézmény jogilag elkülönüljenek; erre azért van szükség, hogy a tagok és az ellátottak érdekeinek védelmében az intézmény vagyona védve legyen a támogató vállalkozás csődje esetén.”

B – A német jog

11. Az Insolvenzordnung (fizetéseképtelenségi eljárásról szóló német törvény⁴) 47. §-a értelmében lehetőség van arra, hogy a fizetéseképtelenségi eljárástól elkülönítsék a vagyontárgyat, ha az illető bizonyítja, hogy dologi vagy személyi jogviszony fűzi a szóban forgó vagyontárgyhoz, továbbá bizonyítja, hogy az említett vagyontárgy nem képezi a fizetéseképtelenségi eljárás körébe tartozó vagyon részét.

12. A német kormány által ezen ügyben adott írásbeli válasz alapján a Sozialgesetzbuch, Drittes Buch (szociális biztonságról szóló törvénykönyv, III. könyv⁵) 165. §-ának (1) bekezdésében az szerepel, hogy a munkavállalók fizetéseképtelenség esetén járó támogatásra jogosultak, amennyiben foglalkoztatásukra a nemzeti területen került sor és amennyiben a foglalkoztatásnak a fizetéseképtelenségi eljárás megindítását megelőző három hónapja tekintetében bérkövetelésük áll fenn.

13. A 165. § (2) bekezdésének harmadik mondata értelmében, amennyiben a munkavállaló a díjazás egy részét nyugdíjjárulékká alakítja, a fizetéseképtelen társaságok munkavállalóinak fizetendő kártérítés szempontjából ezt az átalakítást úgy tekintik, mintha arra nem került volna sor, amennyiben a munkáltató ezeket a járulékokat nem fizette be az adott nyugdíjalapba vagy biztosítótársaságnak.

14. A Bírósághoz intézett írásbeli válaszaiban a német kormány a Betriebsrentengesetz⁶ (a foglalkoztatói nyugdíjak javításáról szóló törvény) 7. §-ára is hivatkozik. A 7. § a munkavállalóknak a foglalkoztatói nyugdíjrendszerekben nyújtott juttatásokra vonatkozó szerzett jogokat védi, feljogosítva őket, hogy a Pensions-Sicherung-Vereintól (nyugdíjgarancia-egyesület) egy annak megfelelő összeget igényeljenek, amelyet a munkáltatónak a nyugdíj- vagy biztosítási alapjukba akkor kellett volna fizetnie, ha nem indították volna meg a fizetéseképtelenségi eljárást.

III – Tényállás, a nemzeti eljárások és az előterjesztett kérdés

15. A felperes 1996. november 18-tól dolgozott részmunkaidőben az adós társaságnál.

3 — A foglalkoztatói nyugellátást szolgáltató intézmények tevékenységéről és felügyeletéről szóló, 2003. június 3-i 2003/41/EK európai parlamenti tanácsi irányelv (HL 2003. L 235., 10. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 350. o.).

4 — A legutóbb a 2015. november 20-i törvény (BGBl. 2015. I., 2010. o.) 16. §-ával módosított, a fizetéseképtelenségi eljárásról szóló, 1994. október 5-i rendelet (BGBl. 1994. I., 2866. o.).

5 — A legutóbb a 2016. március 3-i törvény (BGBl. 2016. I., 369. o.) 3. §-ával módosított, a szociális biztonságról szóló, 1997. március 24-i törvénykönyv (BGBl. 1997. I., 594–595. o.) III. könyvének 1. cikke.

6 — A legutóbb a 2015. december 21-i törvény (BGBl. 2015. I., 2553. o.) 1. §-ával módosított, 1974. december 19-i foglalkoztatói nyugdíjról szóló törvény, (BGBl. 1974. I., 3610. o.).

16. Amint az a Bíróság rendelkezésére álló iratokból kiderül, kollektív szerződés alapján az adós társaság munkavállalóinak négy lehetőséget kínáltak fel a nyugdíjjáradék fizetésükből történő levonására: i. étkezési juttatás átváltása a kiegészítő nyugdíjrendszerbe befizetendő, évi 275 EUR összegű járulékká; ii. 300 EUR (részmunkaidőben foglalkoztatottak számára 160,08 EUR) összegű egyszeri éves befizetés; iii. bérek átváltása legfeljebb havi 50 EUR összegig, és iv. évi 500 EUR összegű, szabadság idejére járó juttatás átváltása.

17. A munkavállalók e lehetőségek közül egyet vagy többet választhattak. A megfelelő összegeket ezután levonták a munkavállalók fizetéséből és nyugdíjjáradékká alakították, hogy a nyugdíjalapba átutalják.

18. A felperes írásbeli beadványából kiderül, hogy ő mind a négy lehetőséget választotta.

19. 2013. október 1-jén fizetéseképtelenségi eljárás indult az adós társasággal szemben. Vagyonfelügyelőként Christopher Seagont (az alperest) jelölték ki.

20. A felperes a kérdést előterjesztő bíróság előtt azt állítja, hogy 2013 januárjától júniusáig⁷ az adós társaságnak a fizetéséből levont és nyugdíjjáradékká alakított, 1 017,56 EUR-nak megfelelő összeget be kellett volna fizetnie a felperes Hamburger Pensionskassénál (a továbbiakban: hamburgi nyugdíjpénztár) vezetett nyugdíjszámlájára.⁸

21. A felperes azt az álláspontot képviselte, hogy mivel az adós társaság nem utalta át az összeget a nyugdíjalapba, elsőbbségi kielégítési jog illeti őt meg a fizetéseképtelenségi eljárásról szóló német törvény 47. §-a alapján. Állítása szerint a fenti összegeket az alperes (letéti megállapodás alapján) letéteményesként kezelte.

22. Amennyiben nem áll fenn elsőbbségi kielégítési jog, úgy ez a felperes szerint sérti a 2008/94 irányelv 8. cikkét.

23. A vagyonfelügyelő szerint nem jött létre letéti megállapodás a felperes és az adós társaság között. Továbbá, mivel a vitatott összeg nem került ki a munkáltató vagyonából, a vagyonfelügyelő szerint a fizetéseképtelenségről szóló német törvény 47. §-a értelmében nem állhat fenn elsőbbségi kielégítési jog.

24. Az Arbeitsgericht (elsőfokú munkaügyi bíróság) elutasította a felperes keresetét. Álláspontja szerint a kereseti követelés azért kizárt, mert a felperes nem a saját részére kéri a kifizetést, hanem csak azt kéri, hogy a kifizetést a nyugdíjalap számára teljesítsék. Az Arbeitsgericht (elsőfokú munkaügyi bíróság) megállapította továbbá, hogy a felperes nem bizonyította, hogy letéti megállapodást kötött volna az adós társasággal. Továbbá, még ha ez bizonyított is lenne, akkor sem állhat fenn elsőbbségi kielégítési jog, mivel az elkülönítendő pénzüsszeg nem választható el a fizetéseképtelenségi eljárás körébe tartozó többi pénzüsszegtől.

25. A felperes fellebbezést nyújtott be az ítélettel szemben a kérdést előterjesztő bírósághoz. Fenntartja, hogy fennállt letéti megállapodás az adós társasággal a fizetéséből a nyugdíjalapba való befizetés céljából levont összegeket illetően.

7 — Habár ez a nemzeti bíróság által eldöntendő ténykérdés, az egyértelműség kedvéért megjegyzem, hogy értelmezésem szerint a munkáltató 9 hónapig (vagyis 2013. január és 2013. szeptember közötti időszakra) nem fizetett hozzájárulást. Ennek ellenére a felperes csak 6 hónapnyi be nem fizetett hozzájárulást követel. Ennek a Bíróság kérdésére a német kormány által adott válasz alapján az az oka, hogy a szociális biztonságról szóló törvénykönyv 165. cikke értelmében 2013. július és szeptember közötti időszakra (a be nem fizetett nyugdíjjáradékot is magában foglaló) 3 hónapnyi kártérítést kapott. Ezt a tárgyaláson az alperes is megerősítette.

8 — A kérdést előterjesztő bíróság által feltüntetett, a felperes 2013. január és június közötti nyugdíjjáradékának időarányos számításán alapuló végösszeg.

26. A felperes érvei alapján a Hessisches Landesarbeitsgericht (hesseni tartományi munkaügyi bíróság) ezért felfüggesztette az eljárást, és a következő kérdést terjesztette a Bíróság elé:

„Ellentétes-e a 2008/94/EK irányelv 8. cikke szerinti szabályozással, illetve az uniós jog egyéb rendelkezéseivel valamely szabályozás olyan nemzeti értelmezése, amely szerint a meghatározott napon történő nyugdíjpénztári befizetés céljából a munkáltatónak megőrzésre átadott, de a munkáltató által az elkülönített számlára be nem fizetett esedékes munkabér-követelésekre nem terjed ki az Insolvenzordnung (a fizetéseképtelenségi eljárásról szóló rendelet) 47. §-a szerinti elsőbbségi kielégítési jog?”

27. A felperes, az alperes, valamint a Bizottság írásbeli észrevételeket nyújtott be. A Bíróság eljárási szabályzata 61. cikke (1) bekezdésének megfelelően a tárgyalás előtt írásban megválaszolendő kérdést küldött a német kormány részére. A felperes, az alperes, valamint a Bizottság és a német kormány a 2016. július 4-én megtartott tárgyaláson előterjesztette szóbeli észrevételeit.

IV – Értékelés

28. A nemzeti bíróság által előterjesztett kérdésben felvetett kérdéseket ezen indítvány három részben közelíti meg.

29. A felek észrevételeire reagálva először is azt tárgyalom meg, hogy a feltett kérdésre mely konkrét uniós jogi rendelkezések irányadók. A kérdést előterjesztő bírósággal egyetértve arra a következtetésre jutok, hogy valóban a 2008/94 irányelv 8. cikke a leginkább releváns rendelkezés ebben az ügyben.

30. Másodszor a kérdést előterjesztő bíróság pontos kérdésére javaslok egy választ. Véleményem szerint a 2008/94 irányelv 8. cikke nem írja elő, hogy az elsőbbségi kielégítési jog vonatkozzon a jelenleg fizetéseképtelen munkáltató által valamely munkavállaló fizetéséből abból a célból levont pénzeszegekre, hogy azt kiegészítő nyugdíjalapban⁹ helyezze el, amelyeket azonban a munkáltató elkülönített számlára vagy a nyugdíjalapba ténylegesen nem fizetett be.

31. Harmadszor, annak érdekében, hogy a nemzeti bíróság kérdésére teljes és érdemi választ tudjak adni, néhány záró javaslatot tennék arra vonatkozóan, hogy a tagállamoknak a 8. cikk alapján milyen eredményeket kell megvalósítaniuk. Teszek néhány gyakorlati megjegyzést arra vonatkozóan is, hogy a tagállamok által választott eszközöknek milyen jelentőségük van abból a szempontból, hogy az említett eredményt ténylegesen el tudják érni.

⁹ — Ebben az indítványban a „nyugdíjalap” és a „nyugdíjrendszer” kifejezéseket mindvégig felcserélhető és általános értelemben használom. Tisztában vagyok azzal, hogy a német jogban a „Pensionkasse” (vagy angolul „nyugdíjalap”) kifejezés konkrét jogi értelemmel bír. E kifejezések használatával nem csak a német jog szerinti, fenti nyugdíjalap-típusra kívánok utalni, hanem – eltérő megjegyzés hiányában – mindenfajta kiegészítő nyugdíjrendszerre.

A – A releváns uniós jogszabály(ok) és rendelkezések meghatározása

1. A releváns másodlagos uniós jog

32. A felperes észrevételeiben a 2003/41 irányelvre hivatkozik. Különösen az említett irányelv 8. cikkében szereplő követelményt emeli ki, amely szerint a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a munkáltató¹⁰ és a nyugdíjalap jogilag elkülönüljenek, hogy a nyugdíjalap vagyona védve legyen a munkáltató csődje vagy fizetéseképtelensége esetén.

33. Habár valamely munkáltató és nyugdíjalap elkülönítése valamiképpen elősegíti a munkavállaló nyugdíjjogosultságának védelmét, ez önmagában nem elégséges a jelen ügyben felmerült kérdés megoldásához.¹¹ A nyugdíjalap és a munkáltató jogi elkülönülésének megvalósulása nem oldja meg azt a problémát, amely akkor merül fel, ha a munkáltató ténylegesen nem fizeti be a munkavállalók nyugdíjárulékait a nyugdíjalapba, kivéve, ha a munkáltató és a nyugdíjalap jogi elkülönülésére vonatkozó követelményt meglehetősen szélsőségesen értelmezték, úgy, hogy a vagyonukat is azonnal és automatikusan el kelljen különíteniük. Ez a szélsőségesebb értelmezés nem következik a 2003/41 irányelv 8. cikkéből. Ezért véleményem szerint a munkáltató és a nyugdíjalap elkülönülésének csak akkor van jelentősége, ha a pénz ténylegesen a nyugdíjalapban van.

34. Ezt a jelen ügyben bemutatott tényállás bizonyítja. Úgy tűnik, hogy az adós társaságnak (a munkáltató) és a hamburgi nyugdíjalapnak – az utóbbi vagyonának védelmét szolgáló – jogi elkülönülése valóban megvalósult. A ténylegesen a hamburgi nyugdíjalapban lévő pénzeszegek a munkáltató elleni fizetéseképtelenségi eljárás esetén biztonságban vannak.¹² Ugyanakkor továbbra is fennáll a kérdés, hogy mi történik azokkal a pénzeszegekkel, amelyek még mindig a munkáltatónál vannak, amelyeket azonban be kellett volna fizetni a nyugdíjalapba.

35. Így tehát a kérdést előterjesztő bírósággal egyetértve azon a véleményen vagyok, hogy a 2003/41 irányelv csak korlátozottan releváns a jelen ügyben feltett gyakorlati probléma megoldása szempontjából. A probléma megfelelő elemzését a 2008/94 irányelv alapján kell elvégezni.

2. A 2008/94 irányelv releváns rendelkezései

36. A Bizottság által írásbeli beadványában felhozott egyik érv az, hogy a jelen ügy szempontjából a 2008/94 irányelv 3. cikke, nem pedig a 8. cikke a releváns rendelkezés. Habár a Bizottság a tárgyaláson ebből az állításból indult ki, a tárgyaláson az alperes és a német kormány is hasonló állítással állt elő. Ezért úgy vélem, általánosságban meg kell húzni az irányelv 3. és 8. cikke közötti határvonalat, majd pedig az alapján megállapítani, hogy a két rendelkezés közül melyik hatálya alá tartozik a jelen ügy.

a) A 2008/94 irányelv 3. és 8. cikke közötti határvonal

37. Véleményem szerint a 3. és a 8. cikk bizonyos mértékben fedik egymást. Mindkét cikk kiegészítő védelmet biztosít. Amint arra a Bizottság a tárgyaláson utalt, alkalmazhatók egymással párhuzamosan.

10 — A 2003/41 irányelv 8. cikke a „támogató vállalkozás” kifejezést használja. A „támogató vállalkozás” kifejezés fogalmát a 6. cikk c) pontja határozza meg, miszerint „olyan vállalkozás vagy más testület – függetlenül attól, hogy egy vagy több jogi vagy természetes személyt foglal magában, vagy egy vagy több jogi vagy természetes személy alkotja –, amely munkáltatóként vagy önálló vállalkozói minőségben, illetve ezek bármilyen kombinációjában jár el, és amely hozzájárulást fizet a foglalkoztatói nyugellátást szolgáltatató intézménybe.” Én itt a rövidebb „munkáltató” kifejezést használom, mivel a jelen ügy szempontjából a 2003/41 irányelvvel összefüggésben ez a legnyilvánvalóbban releváns kifejezés.

11 — Lásd még a jelen indítvány 81. és azt követő pontjait.

12 — Ezt végső soron megint csak a nemzeti bíróságnak kell megerősítenie.

38. A 2008/94 irányelv 6. cikke szerint a tagállamok kiköthetik, hogy a garanciaintézetekre vonatkozó kötelezettségek nem terjednek ki a törvényileg előírt vagy kiegészítő nyugdíjalapok alapján fizetendő hozzájárulásokra. Ez arra utal, hogy amennyiben a tagállamok nem zárják ki kifejezetten, a nyugdíjárulások főszabály szerint a 3. cikk hatálya alá tartoznak.

39. A 8. cikk a munkavállalók kiegészítő nyugdíjrendszerek szerinti öregségi ellátásra való jogosultsága tekintetében fennálló érdekeire vonatkozik. Logikusan, a nyugdíjárulások végső soron a munkavállaló jövőbeli nyugdíjjogosultságát finanszírozzák. Ezért a 3. és a 8. cikk között természetes kapcsolat áll fenn.

40. Ugyanakkor a 3. és a 8. cikk célját és célkitűzését tekintve kissé eltér. Így hatályuk és tartalmuk nem teljesen felcserélhető. Ez végső soron megmagyarázza, hogy az irányelvben miért nem egyetlen cikket, hanem két külön rendelkezést alkalmaztak, és hogy a 3. és a 8. cikk miért az irányelv különböző fejezeteiben jelenik meg. A két rendelkezés közötti különbségek a következők:

41. Először is, a 3. cikk célja, hogy egy független garanciaintézet révén biztosítsa a munkavállalók számára a munkaviszonyukból származó, fennálló követeléseinek kielégítését. Ilyen követelés eredhet a munkavállaló fizetésének egy részét alkotó nyugdíjárulékból, amelyet a munkáltatónak be kellett volna fizetnie a nyugdíjalapba. Ez nyilvánvaló a 6. cikk megfogalmazásából, amint azt jelen indítvány 38. cikkében kifejtem, amely arra utal, hogy a 3. cikk főszabály szerint a nyugdíjárulásokra is alkalmazandó. Ugyanakkor a 3. cikk általánosan a „fennálló követeléseket” említi. Így tehát magában foglal más, munkaszerződésből származó különböző követeléseket is, mint amilyen például (amennyiben a nemzeti jog ezt előírja) a végkielégítés vagy a bérek, és nem csak a nyugdíjárulékot.

42. Ezzel szemben a 8. cikk tárgyi hatálya szűkebb. A 3. cikkel ellentétben a 8. cikk tárgyi hatálya a kiegészítő nyugdíjalapra szorítkozik, szemben az általánosan vett, fennálló követelésekkel.

43. Másodszor, a 3. cikk lényegében azt biztosítja, hogy a munkavállaló megkapja, amit már megkeresett. Ez egyértelműen kiderül a „fennálló követelések” kifejezésből, amely arra utal, hogy az általa említett követelések a múltban keletkeztek, amikor a munkaviszony még fennállt, és e követeléseket még nem elégítették ki.

44. Ezzel szemben a 8. cikk időben más pontra irányul. Kötelezi a tagállamokat, hogy biztosítsák a munkavállalóknak a kiegészítő nyugdíjrendszer szerinti „öregségi ellátásra vonatkozó [...] már megszerzett vagy jövőbeli jogosultságaik” tekintetében fennálló érdekeik védelmét. A „már megszerzett” és a „jövőbeli” szavak használata arra utal, hogy a 8. cikk azon jogosultságokra vonatkozik, amelyek a jelenben vagy a jövőben keletkeznek.¹³

45. Harmadszor, a 3. és a 8. cikk célját eltérő módon kell elérni. Míg a 3. cikk a munkavállalóknak juttatott kifizetés révén valósul meg, a 8. cikk lehetővé teszi a tagállamoknak, hogy megtegyék a „szükséges intézkedéseket”, anélkül, hogy meghatároznák, melyek azok. Számos módon megvalósíthatók, nem csak a munkavállalóknak juttatott kifizetés révén.¹⁴

46. Negyedszer és végezetül, a 3. és a 8. cikk által védett érdekek eltérnek. A 3. cikk feltehetően annak a rövidtávú „sokknak” a kezelésére készül fel, amellyel a munkavállaló a munkáltató fizetéseképtelensége esetén szembesül. Ez szerepel a Gazdasági és Szociális Bizottságnak a 80/987 irányelvre vonatkozó bizottsági javaslatról szóló véleményében, amelyben a Bizottság utal arra, hogy a munkáltatójuk

13 — Ezt megerősíti a munkáltató fizetéseképtelensége esetén a munkavállalók védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1980. október 20-i tanácsi irányelv átültetéséről szóló bizottsági jelentés is (a 80/987 irányelv a 2008/94 irányelv elődje volt; HL 1980. L 283., 23. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 217. o.). A 8. cikk szövege a 2008/94 irányelvben változatlan marad. A jelentés a 8. cikkkel kapcsolatban kimondja, hogy az alapvető cél a „jövőbeli igények védelme” volt (COM(95) 164 végleges, 48. o.).

14 — Lásd még a jelen indítvány 67. és azt követő pontjait.

fizetéseképtelenségi eljárása során a „munkavállalóknak sürgősen szükségük van a bérükre, hogy saját és családjuk napi kiadásait fedezzék”¹⁵. Hasonlóképpen Kokott főtanácsnok is elismerte a Robins-ügyben, hogy a bérkifizetések 3. cikk szerinti elmaradása valószínűleg „rövid ideig” tart és a munkavállalók „arra viszonylag gyorsan tudnak reagálni”¹⁶.

47. Ezzel szemben a 8. cikk a munkavállaló hosszú távú nyugdíjjogosultságát igyekszik védeni. A 80/987/EK tanácsi irányelv átültetéséről szóló bizottsági jelentés megerősíti ezt a 3. és 8. cikk között fennálló különbséget, amikor kimondja, hogy a 8. cikk „már nem a fizetés garantálásáról, hanem az öregségi ellátásra vonatkozó jogosultságról szól.”¹⁷ Ahogy Kokott főtanácsnok a Robins-ügyre vonatkozó indítványában kijelentette, „a nyugdíjjogosultságok csökkentése a nyugdíjjal kapcsolatos időtartam egészére kihat”¹⁸, és a munkavállaló nem valószínű, hogy abban a helyzetben lesz, hogy ezt a hiányt pótolni tudja.¹⁹ Ez az oka annak, hogy pusztán a „nyugdíjjárulékok” visszatérítése, ahogy azt az irányelv 6. és 3. cikke előírja, nem elég ahhoz, hogy a „jogosultságok” 8. cikkben szereplő védelme megvalósuljon, mivel az hosszú távon „nem biztosítja a jelenlegi vagy jövőbeli ellátások kifizetéséért fennálló felelősség biztosítását”²⁰.

b) A jelen ügy szempontjából releváns rendelkezés

48. Annak ellenére, hogy – amint azt az előző alpontban bemutattuk – a 3. és a 8. cikk hatálya, formája és súlypontja között különbség van, azt is kész vagyok elismerni, hogy valamely ügy egyszerre tartozhat mindkét rendelkezés hatálya alá. Éppen ez a helyzet áll fenn a nyugdíjjárulékok esetén, amelyek a 3. cikk szerinti „fennálló követeléseknek” minősülhetnek, ugyanakkor a 8. cikk értelmében a kiegészítő nyugdíjrendszer alapján végső soron öregségi ellátásra vonatkozó, már megszerzett és a jövőbeli jogosultságokat finanszíroznak.

49. Ezért azon a véleményem vagyok, hogy jelen ügy egyaránt tartozik a 2008/94 irányelv 3. és 8. cikkének hatálya alá. Mivel Németország nyilvánvalóan nem választotta az irányelv 6. cikke alapján, hogy a nyugdíjjárulékokat kizárják a 3. cikk alapján létrehozott garanciaintézetek kötelezettségeinek hatálya alól, a felperest megilleti a 3–5. cikket végrehajtó német törvényben meghatározott időszakokra a fennálló nyugdíjjárulékok kifizetéséhez való jog.²¹ A német kormány a Bíróság kérdésére adott írásbeli válaszában hivatkozott német jogszabály alapján ez az időszak három hónap.

50. Ezen felül, mivel a jelen ügy annak következtében alulfedezett kiegészítő nyugdíj alapra vonatkozik, hogy a munkáltató a felperes járulékait nem fizette be az alapba, így a felperes jövőbeli nyugdíjjogosultságaira vonatkozó érdekeit is érinti, és így az ügy a 8. cikk hatálya alá tartozik. A Bíróság a Hogan-ítéletben²² már megerősítette, hogy valamely nyugdíjalap fedezetének hiánya az irányelv 8. cikkének hatálya alá tartozik.

15 — A munkáltató fizetéseképtelensége esetén a munkavállalók védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló tanácsi irányelvre vonatkozó javaslatról szóló vélemény (HL 1979. C 14., 1.3. pont).

16 — Kokott főtanácsnoknak a Robins és társai ügyre vonatkozó indítványa (C-278/05, EU:C:2006:476, 61. pont).

17 — A munkáltató fizetéseképtelensége esetén a munkavállalók védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1980. október 20-i tanácsi irányelv átültetéséről szóló bizottsági jelentés (COM(95) 164. végleges, 46. o.).

18 — Kokott főtanácsnoknak a Robins és társai ügyre vonatkozó indítványa (C-278/05, EU:C:2006:476, 65. pont).

19 — Tulajdonképpen, ahogy arra a szakirodalom utal, sok munkavállaló számára a munkáltató fizetéseképtelenségének legsúlyosabb következménye a foglalkoztatási nyugdíjra való jog elvesztése: Watson, P.: *EU Social and Employment Law*, Oxford University Press, Oxford, 2014, 13.45. pont.

20 — A munkáltató fizetéseképtelensége esetén a munkavállalók védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1980. október 20-i tanácsi irányelv átültetéséről szóló bizottsági jelentés (COM(95) 164. végleges, 52. o.), amely (legalábbis a jelentés idején) csak a járulékok visszatérítését védő görög jogszabályokat tárgyalja.

21 — A német kormány írásbeli válasza és a tárgyaláson elhangzottak alapján a szociális biztonságról szóló törvénykönyv III. könyvének 165. §-a.

22 — 2013. április 25-i Hogan és társai ítélet (C-398/11, EU:C:2013:272, 37–40. pont). Lásd még: Lenz főtanácsnok Bizottság kontra Olaszország ügyre vonatkozó indítványa (22/87, EU:C:1988:500, 49. pont).

51. Értelmezésem szerint ezen ügy felperese az irányelv 3–5. cikkét végrehajtó német jogszabály értelmében az adós társasággal szembeni fizetéseképtelenségi eljárás megindítását megelőző három hónapra már kapott kifizetést, amely tartalmazta a nyugdíjjárulékokat is.²³ Ugyanakkor a jelen ügyben az adós társaság kilenc hónapig nem fizette be a felperes nyugdíjjárulékait a nyugdíjalapba. A kérdés ezért az, hogy a már megszerzett és jövőbeli nyugdíjjogosultságok 8. cikk szerinti védelmének van-e jelentősége vagy relevanciája a felperes fennmaradó hat hónapra ki nem fizetett nyugdíjjárulécai szempontjából. Az indítvány hátralévő része ezt vizsgálja.

B – A kérdést előterjesztő bíróság által feltett pontos kérdésre adandó válasz

52. A nemzeti bíróság kérdése az, hogy amennyiben valamely munkáltató fizetéseképtelenné válik, a 2008/94 irányelv 8. cikke azt jelenti-e, hogy a munkáltató által a munkavállaló fizetéséből kiegészítő nyugdíjalapba való befizetés céljából levont, azonban a munkáltató által az elkülönített számlára ténylegesen be nem fizetett pénzeszegeket ki kell zárni a munkáltatóval szembeni fizetéseképtelenségi eljárás körébe tartozó vagyonból. Más szavakkal, a kérdés az, hogy a 8. cikk hatálya kiterjed-e arra, hogy a fizetéseképtelenségre vonatkozó, és az említett konkrét helyzetre külön rendelkezést nem tartalmazó releváns nemzeti rendelkezéseket módosítani vagy hatályon kívül kelljen helyezni.

53. Erre a pontos kérdésre adott rövid válaszom az, hogy „nem”. Azonban egy fontos figyelmeztetést kell ehhez hozzáfűznöm. A negatív válasz fő indoka egyszerű: véleményem szerint nehéz úgy értelmezni egy minimum harmonizációra irányuló eszközt, mint amilyen a 2008/94 irányelv, és annak is egy szándékosan szélesen megfogalmazott rendelkezését, mint a 8. cikk (amely jelentős mozgásteret hagy a tagállamoknak az irányelv végrehajtásának eszközét illetően), hogy annak révén gyakorlatilag egy nagyon sajátos rendelkezést kelljen bevezetni a tagállam jogrendjébe, például egy olyan szabályt, amely előírja a be nem fizetett nyugdíjjárulékok kizárását a munkáltatóval szembeni fizetéseképtelenségi eljárásból.

1. A 2008/94 irányelv egy minimumharmonizációra irányuló eszköz

54. A 2008/94 irányelv aligha tekinthető a munkáltató fizetéseképtelenségének a munkavállalókra gyakorolt valamennyi negatív hatása elleni „csodaszernek”. Csupán uniós minimumszabályokat tartalmaz, amelynek szintje alá nem csökkenhet a munkavállalók tagállami védelme, azonban e szint felett a tagállamok belátásuk szerint szabadon szabályozhatnak.²⁴

55. Az irányelv két szempontból is megerősíti ezt. Először is, a 2008/94 irányelv (3) preambulumbekzdése egyértelművé teszi, hogy célja a munkáltató fizetéseképtelensége esetére a munkavállalóknak „egy minimális szintű védelmet biztosítani”. Majd úgy folytatja, hogy figyelembe kell venni „a Közösségen belüli kiegyensúlyozott gazdasági és szociális fejlődés szükségességét”.

56. Másodsor, a 2008/94 irányelv 11. cikke kimondja, hogy az irányelv nem érinti a tagállamok azon lehetőségét, hogy a munkavállalókra nézve kedvezőbb törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseket alkalmazzanak vagy vezessenek be. Más szavakkal, a 2008/94 irányelv a munkavállalók védelmének alsó szintjét állapítja meg a munkáltatójuk fizetéseképtelensége esetére, amely felett a tagállamok döntésük szerint szabadon építkezhetnek vagy kiterjeszthetik a védelem szintjét.²⁵ Ezt a

23 — Vagyis 2013. júliustól szeptemberig. Ez a szociális biztonságról szóló törvénykönyv III. könyvének 165. cikke alapján történt, amely – ahogy azt a német kormány a tárgyaláson megerősítette – a 2008/94 irányelv 3. cikkét hajtja végre.

24 — A 2008/94 irányelv elődjével, a 80/987 irányelvvel összefüggésben lásd: 2007. január 27-i Robins és társai ítélet (C-278/05, EU:C:2007:56, 40. pont). Lásd még: 2003. szeptember 11-i Walcher-ítélet (C-201/01, EU:C:2003:450, 38. pont); 2001. október 18-i Gharehveran-ítélet (C-441/99, EU:C:2001:551, 26. pont); 1998. július 14-i Regeling-ítélet (C-125/97, EU:C:1998:358, 20. pont); 1997. július 10-i Maso és társai ítélet (C-373/95, EU:C:1997:353, 56. pont); 1991. november 19-i Francovich és társai ítélet (C-6/90 és C-9/90 EU:C:1991:428, 3. pont); 1989. február 2-i Bizottság kontra Olaszország ítélet (C-22/87, EU:C:1989:45, 23. pont).

25 — Lásd egyebek mellett: 2014. július 10-i Julian Hernández és társai ítélet (C-198/13, EU:C:2014:2055, 44. és 45. pont); 2013. április 18-i Mustafa-ítélet (C-247/12, EU:C:2013:256, 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

80/987 irányelvre vonatkozó eredeti bizottsági javaslat és a 80/987 tanácsi irányelv átültetéséről szóló bizottsági jelentés is alátámasztja. A 2008/94 irányelv (jelenlegi) 11. cikkének vizsgálata keretében mindkét dokumentum azt állítja, hogy az említett cikk azt a tényt tükrözi, hogy az irányelv a munkavállalók számára csak minimális védelmi szintet biztosít.²⁶

57. Az, hogy az irányelv minimumharmonizációt valósít meg, azt jelenti, hogy az irányelv rendelkezéseit nem szabad túlzottan előíró módon értelmezni. Ehelyett a 2008/94 irányelv értelmezéséhez az általa a munkavállalók számára elérni kívánt minimális védelmet tükröző, kiegyensúlyozott megközelítésre van szükség. Ezt szem előtt tartva most rátérek magának a 8. cikknek az értelmezésére.

2. A 2008/94 irányelv 8. cikkének széles megfogalmazása

58. A 8. cikk különösen homályosan van megfogalmazva. Egy eredmény elérésére kötelezi a tagállamokat: biztosítsák a munkavállalók számára az öregségi ellátásra vonatkozó, már megszerzett vagy jövőbeli jogosultságaik tekintetében fennálló érdekeik védelmét. E rendelkezés azonban jellemzően nem írja elő, hogyan kell garantálni ezt a védelmet.

59. Amint az a 2008/94 irányelv és elődje, a 80/987 irányelv előkészítő aktsaiból kitűnik, ez a jogalkotó részéről szándékos. Az eredeti, 80/987 irányelv azon, az 1974–1976.évi szociális cselekvési program részeként elfogadott három irányelv egyike volt, amelynek célja az volt, hogy az üzleti vállalkozásoknak a kereskedelmi akadályok megszüntetése következtében megnövekedett verseny nyomán kialakult átszervezésének társadalmi következményeit kezelje. A másik két irányelv a munkavállalók jogainak a vállalkozások átruházása esetén történő védelméről szóló 77/187/EGK irányelv²⁷ (jelenleg a 2001/23/EK irányelv²⁸), valamint a csoportos létszámcsökkentésről szóló 75/129/EGK irányelv²⁹ volt.

60. Mindhárom irányelv ugyanazon jogalkotási csomag része. Így a 77/187 és a 75/129 irányelv hasznos összefüggésbeli információt tud nyújtani a 80/987irányelv, és a jelenlegi 2008/94 irányelv értelmezése során.

61. A 80/987 irányelvre vonatkozó bizottsági javaslat a 2008/94 irányelv (jelenlegi) 8. cikkének tárgyalása során különösen hivatkozik a 77/187 irányelvre. A Bizottság állítása szerint a 8. cikk az ugyanezen problémára a vállalkozások átruházásáról szóló 77/187 irányelvben már elfogadott megoldást követi.³⁰ A 80/987 irányelv 8. cikkének szövege valóban szinte azonos a 77/187 irányelv 3. cikke (3) bekezdésének (jelenleg a 2001/23 irányelv 3. cikke (4) bekezdésének b) pontja) szövegével.

62. A 77/187 irányelv elfogadásakor a Bizottság elállt az eredeti kísérletétől, hogy a kiegészítő nyugdíjjogosultságok átruházását a 3. cikk szerint harmonizálva szabályozza. Ennek kimondott oka az volt, hogy „a [nyugdíj]kötelezettségekre vonatkozó követelmények, azok formája és jellege olyan nagy mértékben eltér és azok szervezése olyan sokrétű, hogy [az] irányelvben nem lehetséges konkrét

26 — Lásd: a munkáltató fizetésektelensége esetén a munkavállalók védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló tanácsi irányelvre vonatkozó bizottsági javaslat (COM(78) 141 végleges, 7. o.), valamint a munkáltató fizetésektelensége esetén a munkavállalók védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1980. október 20-i 80/987/EGK tanácsi irányelv átültetéséről szóló bizottsági jelentés (COM(95) 164 végleges, 59. o.).

27 — A munkavállalók jogainak a vállalkozások, üzletek vagy ezek részeinek átruházása esetén történő védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1977. február 14-i tanácsi irányelv (HL 1977. L 61., 26. o.; magyar nyelven nem elérhető).

28 — A 2001. március 12-i tanácsi irányelv (HL 2001. L 82., 16. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 98. o.).

29 — A csoportos létszámcsökkentésre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1975. február 17-i tanácsi irányelv (HL 1975. L 48., 29. o.; magyar nyelven nem elérhető).

30 — A munkáltató fizetésektelensége esetén a munkavállalók védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló tanácsi irányelvre vonatkozó bizottsági javaslat, COM(78) 141 végleges, 7. o.

közösségi szabályokat megállapítani. Ezek az irányelv célkitűzéseinek eléréséhez sem szükségesek. Emiatt a javasolt irányelv arra szorítkozik, hogy előírja a tagállamok számára annak biztosítását, hogy a munkavállalók ne veszítsék el a jogaikat, és a tagállamok döntésére bízva, hogy ezt milyen módon és eszközökkel teszik”³¹.

63. Ez azt jelenti, hogy a Bizottság széles mérlegelési jogkört biztosított a tagállamok számára azt illetően, hogy milyen eszközökkel védik a 77/187 irányelv alapján a munkavállalókat a kiegészítő nyugdíjrendszer alapján megillető jogosultságokat. A 80/987 irányelv 8. cikke (jelenleg a 2008/94 irányelv 8. cikke) ugyanezt az álláspontot képviselte.

64. Ezt a következtetést a 80/987 irányelv 8. cikkének megfogalmazásában bekövetkezett változás is alátámasztja. A bizottsági javaslatban eredetileg az szerepelt, hogy „a tagállamok *elfogadják* a [...] szükséges intézkedéseket [...]”³² Ezt a megfogalmazást a Tanács később megváltoztatta, és a 80/987 irányelv végső változatában már az szerepelt, hogy „a tagállamok biztosítják, hogy [...] megteszik a szükséges intézkedéseket.” Ez a tagállamoknak egyértelműen még szélesebb körű választási lehetőséget biztosít a munkavállalói nyugdíjrendszer védelmének eléréséhez.³³ Az utóbbi megfogalmazás alapján például nem szükséges, hogy ők maguk fogadják el az intézkedéseket, hanem előírhatják más szervek vagy akár a munkáltató számára azok meghozatalát.³⁴

65. Végezetül a Bíróság is elismerte azt a „széles mérlegelési jogkört”, amelyet a 8. cikk biztosít a tagállamok számára a 8. cikk célkitűzésének eléréséhez szükséges eszközök meghatározása terén.³⁵

3. Közbenső következtetés

66. Összefoglalva, a 2008/94 irányelv egy minimum harmonizációt megvalósító eszköz. A 8. cikk különösen tágan lett megfogalmazva, és szándékosan „széles mérlegelési jogkört” biztosít a tagállamoknak. Ezen okokból kifolyólag nem gondolom, hogy a Bíróságnak elő kellene írnia azokat a konkrét eszközöket, amelyek révén a tagállam a 8. cikk célkitűzéseit eléri.

67. Valamely tagállam természetesen választhatja azt, hogy a 8. cikk célkitűzését egy olyan elhatároló szabállyal éri el, amely különválasztja a nyugdíjjarulékokat a fizetéseképtelenségi eljárástól, amint azt a felperes a jelen ügyben javasolja. Azonban a tagállam erre nem köteles, amennyiben a 8. cikkben előírt védelmet más módon megvalósítja.

68. Ezt a 80/987 irányelv átültetéséről szóló bizottsági jelentés is alátámasztja, amely a 8. cikk célkitűzéseinek megvalósítási módjára a következő példákat említi: tartalékalapok létrehozására vonatkozó kötelezettség bevezetése, a befektetések felügyelete, biztosításmatematikai felügyelet, az alap függetlensége minden eshetőségre, biztosítás stb.³⁶ Ez azt mutatja, hogy a 8. cikket különböző módszerekkel teljes mértékben végre lehet hajtani, de egyik módszer sem kötelező.

31 — A munkavállalók jogainak a fúzió, felvásárlás vagy egyesítés esetén történő védelmére vonatkozó jogszabályok harmonizálásáról szóló tanácsi irányelvre vonatkozó módosított javaslat (COM(75) 429 végleges, 8. o.).

32 — A munkáltató fizetéseképtelensége esetén a munkavállalók védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló tanácsi irányelvre vonatkozó bizottsági javaslat (COM(78) 141 végleges, az eredeti tervezet 7. cikke).

33 — Lásd: Lenz főtanácsnoknak a Bizottság kontra Olasz Köztársaság ügyre vonatkozó indítványa (22/87, EU:C:1988:500, 50. pont).

34 — Egy hasonló észrevételt lásd: 2007. január 27-i Robins és társai ítélet (C-278/05, EU:C:2007:56, 37. pont).

35 — Lásd például: 2007. január 27-i Robins és társai ítélet (C-278/05, EU:C:2007:56, 36. pont); 2013. április 25-i Hogan és társai ítélet (C-398/11, EU:C:2013:272, 42. pont).

36 — Lásd még: munkáltató fizetéseképtelensége esetén a munkavállalók védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1980. október 20-i tanácsi irányelv átültetéséről szóló bizottsági jelentés (COM(95) 164. végleges, 48. o.).

69. Ez a válasz a kérdést előterjesztő bíróság számára gyakorlati jelentőséggel is bír. A 2008/94 irányelv nem törekszik arra, hogy teljes mértékben szabályozza vagy harmonizálja a nemzeti nyugdíjtörvényt vagy a fizetéseképtelenségi törvényt. Ezenfelül a fizetéseképtelenségi és nyugdíjtörvény nemzeti szinten meglehetősen összetett és műszaki jellegű. Ezért továbbra is a tagállamok határozzák meg a fizetéseképtelenségi eljárások megszervezésének és a hitelezők rangsorolásának módját.³⁷ A 8. cikk azon értelmezése, amely szerint a pénzösszegeket a munkavállalói nyugdíjjárulékok biztosítása érdekében ki kell zárni a fizetéseképtelenségi eljárásokból, jelentősen beavatkozhat abba, hogy a tagállamok az említett eljárásokban miként rangsorolják a hitelezőket.³⁸ Semmi nem utal arra, hogy a 2008/94 irányelv 8. cikkének ilyen messzemenő hatást szántak volna.³⁹

70. Így azt javaslom a Bíróságnak, hogy az előterjesztett konkrét kérdést a következőképpen válaszolja meg: a 2008/94 irányelv 8. cikke nem követeli meg, hogy a munkáltató által a munkavállaló fizetéséből kiegészítő nyugdíjlapba való befizetés céljából levont, azonban a munkáltató által az elkülönített számlára ténylegesen be nem fizetett pénzösszegeket elkülönítsék a munkáltatóval szembeni fizetéseképtelenségi eljárás körébe tartozó vagyontól.

C – Utóirat a 8. cikkhez

71. Úgy vélem, hogy a kérdést előterjesztő bíróság által feltett konkrét és pontos kérdés megválaszolásán túl ez az ügy megérdemel néhány záró megjegyzést. Ezek a megjegyzések a 8. cikk által elérni kívánt eredményre és a tagállamok által ezen eredmény elérésére választott módszerek hatékonyságára vonatkoznak.

1. A 8. cikk által elérendő eredmény

72. A fenti, a 2008/94 irányelvre mint minimum harmonizációt megvalósító eszközre vonatkozó elemzés alapján azon a véleményem vagyok, hogy a 8. cikk nem írja elő, hogy a tagállamok *teljes* védelmet biztosítsanak a munkavállalói nyugdíjjogosultságok számára a munkáltató fizetéseképtelensége esetére.⁴⁰ Megalkotását, megfogalmazását és e Bíróság általi értelmezését tekintve egyértelmű, hogy a 8. cikk alapján nem minden téríthető teljes mértékben vissza.

73. Ugyanakkor véleményem szerint a 8. cikk értelmében a tagállamoknak kötelességük a munkavállalók már megszerzett vagy jövőbeli nyugdíjjogosultságaikhoz fűződő érdekeit észszerű és arányos módon és összeg erejéig védelemben részesíteni.

74. Azonban nem lehet elvont módon kijelenteni, hogy mi észszerű és arányos. Az nagymértékben függ az ügy konkrét kontextusától és tényállásától. Ebben az indítványban csak általánosan és szemléltető módon tudjuk bemutatni azokat a kritériumokat, amelyek alapján az észszerűség és arányosság értékelhető. Az ilyen értékelés olyan megfontolásokat tartalmazhat, mint például a munkavállaló(k) által a nyugdíjlapba már befizetett összeg, az az összeg, amellyel a nyugdíjjogosultság a fizetéseképtelenség miatt csökkenni fog, a nyugdíjlap alulfedezettségének időtartama, annak valószínűsége, hogy a munkavállalót ismét alkalmazzák és valamely nyugdíjlapba további járulékokat fizethet be.

37 — Egy hasonló észrevétel kapcsán lásd: ENEFIC-ügyre vonatkozó indítványom (C-212/15, EU:C:2016:427, 28. pont).

38 — Például egyes államokban a munkavállalók a kedvezményezett hitelezőnek minősülnek, de csak a fedezettel biztosított hitelezők után következnek.

39 — Vö.: 2003/41 irányelv (9) preambulumbekendése.

40 — 2007. január 25-i Robins és társai ítélet (C-278/05, EU:C:2007:56, 57. pont) és a 2013. április 25-i Hogan és társai ítélet (C-398/11, EU:C:2013:272, 43., 51. és azt követő pontok).

75. A Hogan-ítéletben a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a tagállam köteles védelmet biztosítani a munkavállaló által az öregségi nyugdíjrendszerben felhalmozott jogosultságai legalább 50%-ára.⁴¹ Ezt a számot talán nem úgy kell tekinteni, mint amely minden potenciális jövőbeli esetre kőbe lenne vésve. Ehelyett inkább úgy értelmezendő, mint az említett konkrét összefüggésben megállapított, bizonyos minimális küszöbérték.

76. Ezen az iránymutatások alkalmazása, valamint az arányosság és az észszerűség értékelése a jelen ügyben a nemzeti bíróság feladata. A Bírósághoz benyújtott információkból ítélve úgy tűnik, hogy a felperes nyugdíjalapjából kilenc hónapnyi nyugdíjárulék-összeg hiányzik. A német kormány azt állította, hogy a felperes részére ebből három hónapot teljes mértékben megtérített. A felperes állítása szerint havi nyugdíjjogosultsága 5 és 7 EUR-ral fog csökkenni, a (feltehetőleg legalább) 1996-tól kezdődő nyugdíjbiztosítási időszakra vonatkozóan, amikor is a felperes az adós társaságnál dolgozni kezdett. Ez alapján úgy tűnik, hogy az összeg a felperes helyzetében a Hogan-ítéletben meghatározott minimális küszöbértéket jóval meghaladja, ennek igazolása azonban továbbra is a nemzeti bíróság feladata.

2. A tagállamok által választott módszerek hatékonysága

77. Annak ellenére, hogy nagy fokú szabadságot élveznek, úgy tűnik, a tagállamok két fő módszert alkalmaznak arra, hogy a munkavállalók nyugdíjjogosultságának 8. cikk szerinti védelmét biztosítsák.⁴²

78. Az első módszer szerint lényegében biztosítóintézeteket hoznak létre, amelyek átvállalják a fizetésektelenné vált munkáltatónak a munkavállalók nyugdíjjogosultságai iránti felelősséget. A második módszer abból áll, hogy jogilag szigorúan különválasztják munkáltató vagyonát a nyugdíjalap vagyonától, és biztosítják, hogy a nyugdíjalap vagyona megfelelő.

79. A tárgyaláson a német kormány azt állította, hogy Németország mindkettőt alkalmazza, attól függően, hogy a munkavállaló milyen típusú nyugdíjalapot választott. A felperes szóban forgó nyugdíjalapja egy „Pensionkasse”. A német jog alapján ez a második módszer szerinti védelem alá esik.⁴³

80. Ezen indítvány fenti 76. pontjában kifejtett okokból az olyan ügyekre, mint ez, nem vonatkoznak a 8. cikkben meghatározott követelmények. Ugyanakkor a második módszerrel kapcsolatban általánosságban a következő záró megjegyzéseket kell tenni.

81. A munkáltató vagyonának a nyugdíjalap vagyonától való elkülönítése önmagában nem elegendő a 8. cikk célkitűzéseinek elérésére. Erre már utaltunk korábban a 2003/41 irányelvvel összefüggésben, ahol is hangsúlyoztam, hogy önmagában az, hogy a munkáltató vagyonát a nyugdíjalap vagyonától elkülönítetten kezelik, a jelen ügyben nem oldja meg a problémát. Lenz főtanácsnok a Bizottság kontra Olaszország ügyben szintén kijelentette, hogy „nyilvánvalóan nem elégséges az a védelem, amely az alapok sérthetlenségének biztosítására szorítkozik [...], ugyanakkor nem foglalkozik azzal, hogy az ilyen alapokba való befizetések megfelelően történjenek”⁴⁴

41 — 2013. április 25-i Hogan és társai ítélet (C-398/11, EU:C:2013:272, 43., 51. és azt követő pontok).

42 — Általánosságban lásd: a munkáltató fizetésektelensége esetén a munkavállalók védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1980. október 20-i tanácsi irányelv átültetéséről szóló bizottsági jelentés (COM(95) 164. végleges, 46. o. és azt követő oldalak), valamint a 80/987 tanácsi irányelv 8. cikkének és az ahhoz kapcsolódó, a nemzeti jogszabály által előírt, szociális biztonsági rendszereken kívüli, kiegészítő vállalati vagy vállalaton belüli nyugdíjrendszerekről szóló rendelkezéseinek átültetéséről szóló bizottsági szolgálati munkadokumentum (SEC(2008) 475 végleges).

43 — Ahogy azt a német kormány a tárgyaláson megerősítette, ez a szociális biztonságról szóló törvénykönyv III. könyvének 165. §-a szerinti kártérítésen felül jár. Más típusú nyugdíjalapokra a foglalkoztatói nyugdíjak javításáról szóló törvény 7. §-a, vagyis az első módszer alkalmazandó.

44 — Lenz főtanácsnoknak a Bizottság kontra Olaszország ügyre vonatkozó indítványa (22/87, EU:C:1988:500, 48. pont).

82. A tagállamnak a kötelezettségei végrehajtása érdekében biztosítani kell, hogy a nyugdíjalapban elhelyezett vagyon a kötelezettségek teljesítéséhez megfelelő legyen és elkerülhető legyen a kezelhetetlen összegű fedezethiány.⁴⁵ Ehhez a nyugdíjalapok szigorú felügyeletére és megfelelő biztosítás előírására van szükség. Ez a felügyelet többféleképpen is megvalósítható. A munkavállalóknak lehetővé lehet tenni, hogy rendszeresen (például havonta vagy negyedévente) hozzáférhessenek a nyugdíjjáradékuknak a nyugdíjalapba történő befizetésére vonatkozó információkhoz. Másik megoldás lehet, hogy maga az állam biztosít rendszeres állami felügyeletet a nyugdíjalapok felett, vagy előírható az a tevőleges kötelezettség a munkáltató vagy a nyugdíjalap számára, hogy a nyugdíjjáradékok befizetéséről jelentést tegyenek.

83. Összességében a tagállamok jelentős mérlegelési jogkörrel rendelkeznek abban a tekintetben, hogy miként kívánják teljesíteni a 8. cikkben szereplő kötelezettségüket. Ugyanakkor, miután kiválasztottak egy módszert, azt ténylegesen alkalmazni és érvényesíteni kell. Az utóbb említett érvényesítésbe rendszeres felügyeletnek is bele kell tartoznia a súlyos és hosszantartó fedezethiány elkerülése érdekében.

84. Összefoglalva, a 2008/94 irányelv 8. cikke nem követeli meg, hogy a munkáltató által a munkavállaló fizetéséből kiegészítő nyugdíjalapba való befizetés céljából levont, azonban a munkáltató által az elkülönített számlára ténylegesen be nem fizetett pénzeszegeket elkülönítsék a munkáltatóval szembeni fizetésektől eljárás körébe tartozó vagyontól. Ugyanakkor ezzel együtt a 8. cikk célkitűzését más eszközökkel megfelelő és hatékony módon el kell érni.

V – Végkövetkeztetések

85. A fentiekben kifejtettek alapján azt javaslom a Bíróságnak, hogy a Hessisches Landesarbeitsgericht (hesseni tartományi munkaügyi bíróság) által feltett kérdésre a következőképpen válaszoljon:

A 2008/94/EK irányelv 8. cikke nem követeli meg, hogy a munkáltató által a munkavállaló fizetéséből kiegészítő nyugdíjalapba való befizetés céljából levont, azonban a munkáltató által az elkülönített számlára ténylegesen be nem fizetett pénzeszegeket elkülönítsék a munkáltatóval szembeni fizetésektől eljárás körébe tartozó vagyontól. Ugyanakkor ezzel együtt a 8. cikk célkitűzését más eszközökkel megfelelő és hatékony módon el kell érni.

45 — A 2003/41 irányelv 16. cikke alapján a fedezethiány időlegesen engedélyezett, de a Bizottság kimondta, hogy amennyiben valamely tagállam engedélyezi a nyugdíjrendszerek időleges fedezethiányát, ez esetben további intézkedéseket kell elfogadnia annak érdekében, hogy a munkavállalók már megszerzett és jövőbeli nyugdíjjogosultságait a munkáltató fizetésektől esetén ki lehessen elégíteni: a 80/987 tanácsi irányelv 8. cikkének és az ahhoz kapcsolódó, a nemzeti jogszabály által előírt, szociális biztonsági rendszereken kívüli, kiegészítő vállalati vagy vállalaton belüli nyugdíjrendszerekről szóló rendelkezéseinek átültetéséről szóló bizottsági szolgálati munkadokumentum (SEC(2008) 475 végleges).